ગાંયબી-ઇન્સાફ

નાટકના ગાયનો.

શ્રી નરહરિ પ્રાસાદિક નાટક કંપની.

રચનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર.

જમનાદાસ વસનજી ઠક્કર.

મેનેજર શ્રી ન. પ્ર. ના. કં.

આવૃત્તિ ૧ લી   પ્રત ૧૦૦૦.

આ પુસ્તક રજીસ્ટર નોંધાવી તેના સર્વે હક રચનારે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે તેની રજા સિવાય કોઇએ છાપવું છપાવવું કે ભજવવું નહિ.

સંવત ૧૯૭૮.   સને ૧૯૨૨.

કિંમત રૂ. ૦-૨-૦

ધી ન્યુ પ્રાન્તીય પ્રેસ—વીરમગામ.

૨૦૨૧૧

"ગયબી—ઇન્સાફ" નાટકનાં મુખ્ય પાત્રો

પુરૂષ પાત્રો.

બહાદુરજંગ... ... ...યમનનો બાદશાહ.
ગુલશાહ... ... ...મલેકપુરનો અમીર.
આફતાબ
મહેતાબ } દરિયાબારના જાગીરદાર બખ્તયારશાહના પુત્ર.
અર્જખાન... ... ...સુલતાનાનો અંગરક્ષક.
લીમજી ... ...મલેકપુરનો હકીમ
ખુશરોખાન ... ...મલેકપુરનો વકીલ
ખુદાદોસ્ત... ... ...એક દરબાર ભુનકાગનો [illegible].

સ્ત્રી પાત્રો.

સુલતાના ... ...મલેકપુરની શાહેનશાહબાનુ
ગુલઅજાર ... ...ગુલશાહની પાળેલી પુત્રી.
દિલબર ... ...ગુલશાહની પુત્રી.
ખુરશેદ ... ...અનુભવી બુઢ્ઢી ગુલશાહની બેન.
પરવીઝ ... ...સુલતાનાની કનીઝક.
અમરૂખ ... ...લીમજી હકીમની સ્ત્રી
શીરીન ... ...ખુશરોખાન વકીલની સ્ત્રી.

તે શિવાય વજીર, જાલીમ, મસ્તાન, અર્દશીર, નાયકાઓ, દરબારીઓ, સીપાઇઓ વિગેરે વિગેરે.

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कापीराअिट विभाग]

अनुक्रमांक ૨૦૧૩૭ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम ગાયના ઉપકાર

विषय ૬૦:૨.૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
૨૦૧૭
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંગ્રહ

ખાસ યાદી.

"મલેકપુરની શહેનશાહબાનું સુલ્તાનાએ એક બખત્યારશાહ નામના પોતાના દરીઆબાર મહાલના જાગીરદારને કુંવારો સમજી તેનાથી પ્યાર જોડેલો, ને તે પ્યારને પરીણામે સુલતાનાને હમેલ રહ્યા બાદ બખત્યારશાહ પરણેલો છે તથા બે પુત્રોનો બાપ છે એ ખબર પડે છે, ને પોતાના રાજ્યમાં એક પર બીજી ઓરત કરનારને સખ્ત સજાનો કાયદો હોવાથી સુલ્તાના ગભરાય છે ને પોતાની ભુલ દાબી દેવા ખાતર બખત્યારનો પ્યાર બહાર ન પડતાં તેને બીજા ગુન્હામાં લાવી ઇરાનીશાહ બહાદુરેજંગની મદદ લઈ, તેને ઇરાન મોકલી જન્મ કેદ કરાવે છે, તેની પરણીત ઓરતને ઝેર આપી આફતાબ અને મહેતાબ નામના તેના પુત્રોને જંગલમાં મોકલી પોતે કાંઈ કામને બહાને પ્રદેશ જઈ એક ગુલઝાર નામ ધારી પુત્રીને જન્મ આપી, તે બાળકીને એક અજાણી ખુરશેદ નામની બાઈને સ્વાધીન કરી પોતે મલેકપુર આવે છે જેને ગુલઝાર સોંપાણી તે ખુરશેદ મલેકપુરના રઈસ, એક પૈસા પાત્ર અમીર ગુલશાહની બેન હતી. પણ સુલ્તાનાથી આ વાત અજાણ્યું રહી. મોટા પેટની ખુરશેદ પણ આ ભેદને સંભાળથી સાચવી રહી ને દિવસો શાન્તિમાં જવા લાગ્યા. ત્યાર પછી લગભગ આઠ દશ વર્ષે જંગલમાં રખડતાં આફતાબ અને મહેતાબને સુલ્તાના લશ્કરી નોકરી આપે છે, પછી થોડે મહીને આફતાબનો પ્યાર ગુલજારથી અને મહેતાબનો પ્યાર ગુલશાહની પુત્રી દીલબરથી જોડાય છે. આ વાતથી અજાણી સુલ્તાના એક વખત ગુલશાહની હવેલીમાં પધારે છે. અહીંથી આ નાટકની શરૂઆત થાય છે."

શ્રી

ગયબી—ઇન્સાફ

નાટકની પ્રવેશવાર હકીકત.

અંક પહેલો

પ્રવેશ ૧ લો—અમીર ગુલશાહ ત્યાં સુલ્તાના આગમચ સીમકી આવેછે ને ગુલજારને ઓળખી તેનો પ્યાર બાદ્શાહથી જોડાયો જાણી ખીજવાય છે, ને તેમ ન બનવા દેવાની તજવીજ કરે છે ને પોતાના સરદાર મર્ઝબાનથી ગુલજારને પકડાવવા ગુલશાહને સમજાવે છે.

પ્રવેશ ૨ જો— સ્ત્રીઓની ઉન્નતિ કરવા સુલ્તાનાએ કેટલાએક ખાસ હકની બક્ષીસ સ્ત્રીઓને કાયદા મારફત આપેલી, તેનો ઉપરી અધીકારી પોતાના હકીમ શીમજીને નીમેલો તે તથા મદદનીશ અધીકારી વકીલ ખુશરોખાન ઉપરના કાયદાને કઇ રીતે અમલમાં મુકવા તેનો વિચાર કરે છે અહીં શીમજીની સ્ત્રી સમરૂખથી ખુશરોખાનની અને ખુશરો-ખાનની સ્ત્રી શીરીનથી શીમજીની વારી થાય છે.

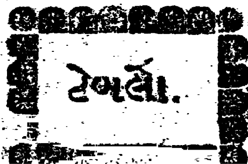
પ્રવેશ ૩ જો—સુલ્તાના ગેરવાજબી પ્યારને તોડી પાડવા આફ્-તાબ તથા મહેતાબપર રાજદ્રોહના ગુન્હાનું તહોમત મુકી બનેને દેસપાર કરે છે ને તેની પાછળ દગાથી બનેને મારી નાખવા મર્ઝ-બાન તથા પરવીઝને મોકલે છે.

પ્રવેશ ૪ થો—દિલબર પાસે છેવટની મુલાકાતે આવેલો મહે-તાબ મર્ઝબાનને ગુલજારપર જુલમ કરતો અટકાવે છે અને ત્યારબાદ

આફતાબની પાછળ સરોદપુર છોડી જાય છે. સુલતાનાના ફરમાન મુજબ મર્જીઆન પણ તેની પાછળ જાય છે.

પ્રવેશ ૫ મો—મરદ પ્રમાણેજ ઓરતના હક છે. એ વાક્યમાં ખાચરો અર્થ ઉપજાવનાર લીમજી તથા તેની સ્ત્રી સમરૂખનો વિવાદ. ખુશરોખાન સમરૂખની તરફેણ કરે છે, લીમજી કંટાળી સમરૂખને પિયર બતાવી, શીરીંનથી દિલ રીઝવવાના વિચાર કરે છે. ખુશરોખાન અને સમરૂખ વચ્ચે પણ તેવીજ ખાનગી ગોઠવણ થાય છે, અને દરેકના મનમાં લીમજી હરીસનું ઘર સંકેત સ્થાન નીમાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠો- મર્જીઆને આગળ આવી આફતાબને કાળા કિલ્લા-માં મિજબાન બનાવી બેડી દારૂથી પછાડી મારી નાખવા કરેલી યુક્તિને પરવીઝ નાબુદ કરે છે, એટલે જીવતો રહેલો કેદી આફતાબ કાળા કિલ્લામાં અફસોસ કરે છે, ત્યાં ઉપરનીજ રીત મર્જીઆન મહેતાબને ફસાવવા આવે છે, આફતાબ તેને બચાવે છે. મર્જીઆન ઓળખાય છે પરવીઝ મયની ફંસાકનો ખ્યાલ તેને આપે છે.

અંક બીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—દીલબરનો જન્મદિવસ હોવાથી મોડી રાત સુધી આનંદ કરી સૌ રાજીખુશીથી ગયા બાદ દીલબર અને ગુલઝાર દીલની વાતો કરે છે, ત્યાં કાળા કીલ્લાના દારથી પ્રજા પામેલા મહેતાબ અને સહેરા દીલબરને આવા કીલ્લાની બારી વાટે નાખી છુટેલો આફતાબ હતો એવી અફવા, તેજ તકે કીલ્લામાં બંને બાઈનો કેદ થયા બાદ મલકપુર પાછો ફરેલો મરઝબાન પણ ગુલઝારને ઉપાડી જવાના ઈરાદાથી છુપાતો આવે છે ને આફતાબને બોલી તે અજમ અને બાદશાહ છે. આફતાબ પકડાઈ જવાની બીકે તેને પીરજાદ મરી દાસ થનો ઘરેણા લઈ સટકી જાય છે, ઘાયલ થએલા મરઝબાનને ગુલઝાર પોતાને ઘેર સારવાર માટે રાખે છે, ને સુલતાનાને ખબર આપે છે એટલે સુલતાના પરવીઝ મારફતે ગુલઝારને પોતાની હજુર મોકલ દે છે પરવીઝ ગુલઝારને પાછી સોંપવી તે શરતે ખુરશેદ પાસેથી તેડી જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—સુલતાના ગુલઝારને આફતાબ ભુલી મરઝબાનથી પ્યાર કરવા સમજાવે છે. ગુલઝાર નથી માનતી, એટલે કેદ કરે છે, પરવીઝ પોતે આપેલા વચનની વાત કહે છે, પણ સુલતાના ગુલઝારને છોડવા ના પાડે છે, તેથી તેમજ કાંઈક દયાવાન હોવાથી અને ખરી રીતે મરઝબાનને ચાહતી હોવાથી ઉપકેરાઈ સુલતાનાને પાયમાલ કરવા અને ગુલઝારને છોડાવવા પરવીઝ હીમ્મત કરે છે

પ્રવેશ ૩ જો—આફતાબ બહાર ગયો છે તે તકનો લાભ લઈ સમરૂખ ખુરશેદખાનને પોતાને ઘેર તેડી લાવી આનંદ કરે છે, ત્યાં હીમત હકીમ આવે છે, એટલે ખુરશેદખાન ગભરાઈ પાણીના એક પીપમાં છુપાય છે, ને સમરૂખ ઘરમાં જાય છે. હીમત સમરૂખનો પીદર ગએલી જાણી શીરીનને સાથે લાવેલો; પણ સમરૂખ ઘરમાંથી એ બુઝુર્ગ

શીરીનને પ સ્રીનાં બીજા પીપમાં છુપાવી દેછે, તેપોતે સમરૂખ સે જાયછે.

પ્રવેશ ૪ થો:—સારવાર માટે ગુલશાકે ઘરમાં રાખેલા મજબાનના ઘરમાંથી દીલઅફરને સુલતાનાની મહેર છાપવાળો એક પત્ર હાથ આવેછે. તેના મદદવડે કાળા કીલ્લામાં ફસાએલા મહેતાબને છોડાવવા ફરામરઝ [illegible] ની [illegible] કરવા તૈયાર થાયછે, આ સાથે થએરો મજ[illegible] ખાન અને ગફલતનું ખુન કરી દીલઅફરને કેદમાંથી છોડાવી જાય છે

પ્રવેશ ૫ મો—ગજ્બીઝ સુલતાનાની મહેર ચોરી તેની મદદવડે [illegible] છે ડાવી અન્ને કાળા કીલ્લા તરફ નાસી જાય છે પછીથી ગુ[illegible] [illegible]ર અને [illegible] [illegible] થી છેડાએલા સુલતાનાને ખુરશેદ ફસાવે છે જેથી સુલતાના તેને પણ કેદ કરી મારી નખાવા પેરવી કરે છે

પ્રવેશ ૬ ઠો—પીપમાંથી [illegible] [illegible] નીકળતા શીરીન અને ખુરશેદખાન છતા થઈ જાયછે ને પરસ્પર મળી [illegible] [illegible] તથા સમરૂખને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને સુલતાના તેડું આવતા શીરીન તથા ખુરશેદ ન ફરી છુપાઈ જાય છે પણ છુપાતી વેળા બન્નેના પીપ અને કપડા જુદા બદલાઇ જાય છે. [illegible] [illegible] જાય છે પછીથી સમરૂખ ખુરશેદખાનને પીપમાંથી કાઢી જતા ત્યા શીરીન દેખાય છે ને સમરૂખ ગભરાય છે

પ્રવેશ ૭ મો—કાળા કીલ્લા પાસે રહેતા મસ્તાન નામના ભરવાડને ત્યાં ઉતરેલા આફતાબ સાથે દીલઅફરની ભેટ થાય છે બન્ને કાળા કીલ્લામાં જાય છે.

પ્રવેશ ૮ મો પહેરગીરનું ખુન કરી બીમજી હકીમને પોતાનો પોશાક પહેરાવી ખુરશેદ જેલમાંથી છુટી કાળા કીલ્લા તરફ જાય છે. આ ખબર સુલતાનાને થતાં પોતાની વાત જાહેર થવાની બીકે ગભરાય છે, ને બીજી રીતે બચાવ કરવા ઇરાદા જાય છે.

પ્રવેશ ૯ મો—જંગલ ભોંયરામાં સરદાર અર્દશીરને સમજાવી મરજીઆન મહેલાતને ફાંસી દઈ દેવાની ગોઠવણ કરે છે ત્યાં અરદનાઝ, હિશ્યાર, પરવીઝ. ગુલઝાર ને ખુરશેદ આવી મહેલાતને છોડાવે છે ને મરજીઆનને ફાંસીએ ચઢાવે છે.

અંક ત્રીજો.

પ્રવેશ ૧ લો—સુલતાનાની સરહદમાં સમાગમની નથી એમ સમજી તમામને લઈ ખુરશેદ ઇરાનમાં આવી ખુદાદોસ્ત નામના ફકીરને ત્યાં મુકામ કરી ઇરાનના બાદશાહ પાસે ફરીઆદ કરવા જાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો—ઇરાનમાં બખત્યારશાહને લેવા આવેલી સુલતાના ઇરાની દરબારમાં જાય છે

પ્રવેશ ૩ જો—ઇરાનના શાહ બહાદુરેજંગ પાસે ખુરશેદ આવી સુલતાનાની ફરીઆદ કરે છે, એટલામાં સુલતાના આવે છે તમામને જોઈ ગભરાય છે, બાદશાહ પાસે બખત્યારશાહની માગણી કરતાં તેનો નાશ થયો છે એ સાંભળી વધારે હેરાન થાય છે. ને ફરીઆદ કરવા આવેલી ખુરશેદનું ખુન કરે છે આખર ખુદાદોસ્ત બખત્યારશાહ રૂપે જાહેર થાય છે. આફતાબ અને ગુલઝાર પોતા વચ્ચે બેન ભાઇનો સંબંધ જાણી દુઃખી થાય છે સુલતાના પોતાનાં કૃત્યથી પસ્તાય છે.

પ્રવેશ ૪ થો—ફકીરી સમશેરખાનને ખુશરોખાન મળી હકીકત જણાવે છે ને છેવટ નવા બાદશાહને નમસ્કાર કરે છે.

પ્રવેશ ૫ મો—બાગમાં આફતાબને મળેલી ગુલઝાર ઝુરી ઝુરી પ્રાણ તજે છે આફતાબ આ બનાવથી ઉશ્કેરાઈ આત્મઘાત કરે છે

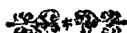
પ્રવેશ ૬ ઠો—શોક સમુદ્રમાં ડુબેલી સુલતાના ઝેર પી આત્મઘાત કરે છે

પ્રવેશ ૭ મો—મહેલાતને મલેકપુરની સલ્તનત સોંપાય છે, ને તમામ કામમાં મરજી—ઇલાહીની ફતેહ થાય છે.

શાન્તિ! શાન્તિ!! શાન્તિ!!!

ગરબી—ઇન્સાફ

નાટકનાં ગાયનો.

ગુલબદન— 1

રમ [illegible] જીવવા,
[illegible] નિશાની—રમ૦
માત તાત [illegible] નિભાવી,
[illegible] રાગ—રમ૦
[illegible]
[illegible]—રમ૦
[illegible] પલટે [illegible];
તે [illegible] વિસારે—રમ૦
ભાય અંકો [illegible] કદી ન છોડે,
એથી અમર કર પ્યારે—રમ૦

દીલઅર— ૨

રહેલું મરવે જો કહેલું, તે પોતાને [illegible]
[illegible] નહીં કોઈ કોઈને—રહેલું૦
[illegible] રહે સાચી તમામ,
[illegible] ચરિત્ર જોઈને—રહેલ૦
[illegible]
[illegible]

ગુલઝાર—

મારી બેલી એ બેની ખુમારી આ શેની,
બેબાને છે બે લો શાણી શોભને—મારી૦
કિત બાળકનું બોલવું એવું જગમાં નવ હોય,
માટે રહેવું પડાનાં વચ્ચે મોહીને—મારી૦

કંચનીઓ— ૩

મેં બાલી બોલીકુ સૈયાં દુઃખ દે ગયો.
સૈયાં દુઃખ દે ગયો, જાનું કાહુ લે ગયો—મે૦
ગલિયન કુંજમેં, ખરિમત પુંજમેં;
આઇ અચાનક નટખટ નિડર ભયો—મે૦
સબ અંગ જકરી બેની શીર પકરી,
અધરસેં ઝગરત અધરનકું હટયો—મે૦
ફુસલાયકે સમજાયકે બહેલાયકે દીલકો હરી,
અબ ચલ સખી તોહે દેઉં દુઃખ કહી લે ગયો ઘૂંઘટ ગલી.
ફીરસો નહીં લનકી રહી, શુદ્ધ બુદ્ધ કહું મેં અલી,
હુશીયાર હુઈ જબ મેં ઓઢની ઉપર પહિરાતી ચલી,
જરીસી નિહાલ ભઇ બહોત બેહાલ ભઇ,
ચિતકો ચકોર મોર કરસેં સરક ગયો,
હરસેં સરકાયો, નાંખી કસ્સું કે ગયો—મેં૦

દીલબર— ૪

કર કુલી કુલી ફરે, અમસને અજબ હેત જો ધરે,
અને ત કુંડાંકામ એકરે, ભલે બધે ભલે નેહે કે મન—રે૦
કદી ના ડાળીએ બધ, ભલાઈ કે આલીંગન કરતા મેલ,
સદા દિવસ ગણી સુરત, આપના, કહે લાખો મેલ;

૨૦૧૧૭૭

મસ્ત થઇ ફરે કાળથી એલ ફિરે નહિ જરી ડરે—અમલ૦
અમલ કેફ જે કરી જાણે તેને મારે ઝેર,
મર્કટ મદિરા પાન કરે તો કરે કારમો કેર,
ફકર કરે કારમો કેર, અંતે ખરે તરે—અમલ૦

હીરજી—મુરાદો— ૫

કરી જનારો હવે સિતારો દુનિયાનો ચારો,
આશક મશ્કના સમાન હકનો બાતો આધારો,
હુશિયારી ઇમાનદારી નારીની સારી કરનારો,
ને સાચાં સુખનો જ્યાં નસીબે દેખાયો કિનારો,
હવે કરો બીબીઓની સેવા, તો ખાશો મીઠા મેવા,
મતિ પાનીપર ઓરતની કહે તેને જુના મારો—કરી૦
માન પાનના મિજાજમાં થયું હોય હુશિયાર,
વળી ઇજ્જત દોલત અને ચાંદના જો હો ઇન્તેજાર,
તો મારૂં તારૂં એ છાપાને રાખોના તલબાર,
ને જ્યાં દેખો ત્યાં ઓરતના મુખે ફરમાબરદાર,
તો ખુદા પાસ નહિ જશે એ સ્વતંત્ર સુંદરી રળશે,
ને કરશો નરને નસીબવંતા છેરસ્તો સારો—કરી.

સુલતાના— ૬

નામ આ પાવન શું સંસારી,
હાય તો તો પ્રલય થાય, જીવવું વૃથા ગણાય,
એવી ગજબ જગ જણાય—નામ૦
એક જોઈ આવો તેજ, બીજી બનું ખુદાની ચોર,
એ નખાળા મેશ ઠોર, તોડી રહું સદા દુઃખસે—નામ૦

આહેતાબ-મહેતાબ— ૭

છે સલામ તુને આમ બે કદર જુલ્મિ ઝખ્મર નર દર.
સલામ સલામ-છે સલામ૦

છે અધિકારે મદ મૃગજળનું પાણી.
સમજ સમજ નથી અંત સુખની નિશાની-છે સલામ૦

મહેતાબ:—

ક્રોડ ઝક્કર શીદ તોડ ઝખ્મર કટ છોડ નજર અભિમાની,
છે ઘર સુંદર જ્યાં નથી નોકર હું સમ ના દરમાની.

આહેબ-મહેબ—

સુજશે ગુજરો કદર આવતાં કયરાની-છે સલામ૦

દિલબર— ૮

આ શું તન કંપે નવ આજે આ મન જરે
[illegible] માઠા સમાચાર દુઃખ દેણુ,
[illegible] જવાના, વ્હાલાના વિયોગ થવાના:
[illegible] હું દિલે રોવા ભરી ભરી નેણુ-આ શું૦

[illegible] મન આંખીમાં છે ... ... લાગી,
[illegible] રહ્યાવાળી એ ... ... ભાંગી,
[illegible] ક્યો પાપીઓ વાયુ થયો દુઃખ દેણુ-આ શું૦

મહેતાબ— ૯

હતું પાંજરે હેમને પણ લાગી દુઃખ રૂપ;
ઉડા પંખીડું જાય છે, લેવા સુખ અનુપ.

પણ તે સુખની વાટિકા પ્રફુલ્લ આંહિ જણાય,
બાકી વન સુકા ઘણાં પણ ત્યાં રહ્યું ન જાય.

છતાં જશું જો દાઝતો ફરી હસે જુજ વ્હાલ;
તો ફરશુ જુજ ઝાંખડે, નહી તો જુરા હાલ.

દિલબર— ૧૦

ગુમ્યો ભરૂસો રાખી શાણા ફિતારનો.
બિચારે મન માર્યાં કરવા વ્હેવારે વ્હાલા—સાચો૦
મુરખાને હાથ ચડી, હીરાને કાચ ગણ્યો
પારખ્યા હોત મોંઘાં માનરે વ્હાલા—સાચો૦
સંગીત હું વાટ જોતી પ્હેરાવા માળા મોતી,
નિર્દય થઈ બાળ્યો અમું જનરે વ્હાલા—સાચો૦

ગુલઝાર— ૧૧

રાહ જુએ બેઠી અફશે વિચારી વારી વારી,
પુછે પંખિને પ્રેમદા ક્યાં છે એ મારો વિહારી વારી વારી
રાહ જુએ૦
ઝુરે છે પોકારી પોકારી, પોકારીને આપી દિલાસો એ તારી
બીજા દિલાસા નકામા જણાતા ને જીન્દગાની ખારી.
પ્યાર કરતાં પ્રથમ જો જણાય પ્રેમ પીડા આવી,
ફરી તો તો દેશ વિદેશ, સમજ હેત, દુઃખદ હેત,
નંદકી ભેત, આશક ઢંઢેરો કરનાં ભારી—રાહ જુએ૦

બીમજી— ૧૨

બીબીની ખુમારી સૈયાંની ખુવારી,
કરી દીધી ત્યારી જીવતાં દે મારી,
આતે નહીં સારી, કાયદાની બારી—બીબી૦
મોહેથી ન્યારી, દિલથી પ્યારી,
સોનાની કટારી છુપી બેધારી,

પેટુ મોટું શુળ, બીબી બાઇ-બ્યુટીફુલ;
આરે મોટાં મોટાં ફુલ, કશું કરે નાં કબુલ,
કરે લાગે પ્યારી આતો તાબેદારી,
જમાના છે તારી, પુરી બલિહારી—બીબી०

બાહુલાબ— ૬૩

ન્યાય તુજ દરબાર નથી શું, સાંભળ જુલ્મ તણો ખુદા,
જે કરે ફરમાન તારો, ભુલી ફુર્દા કાંબરે,
તે અમીર તમામરે સાફ દિલ શીર આપદા—ન્યાય०
રહેમના દરિયાવ અમપર, કર નજરને આપરે,
તું અદલ ઇન્સાફને નેકીનો ઝર જળ સદા—ન્યાય०

અંક બીજો.

દિલબર— ૬૪

બળે હૈયાંનું હીર ઝરે નયનોમાં નીર, શું કરે મેનાં કલ્પાંત.
રટી પોપટજી નામ દિવસ રાતડી,
પડી પાંજરે રીબાવ નાં તું જાતડી,
તોજે બાપુડી ન જાય ફાટી છાતડી,
થશે એમતો હું કરીશ કોથી વાતડી—બળે०

સાખી

દુઃખ પછી સુખ પણ આવશે, જોગ સખે સંજોગ,
તું જેવાં બહુ ભોગવે, જગમાં રાગી રોગ.
જો નથી છુટશ તો કપાશે ગુન પાંખ
ભાઈ બેન જયારિતારી રાખી મેલ આંખ;
આવશે છુટી અનેક ગણુંવિ પંખો ફેર—બળે०

દિલબર— ૧૫

ફુલી ફાલી એને જુવાની ન જાણુ,
દિવાની છે એ તો કરે મોટી હાણ,
કમળ ખીલે, પણ ન ઝીલે, ભ્રમર તો શું લ્હાણુ—ફુલી૦

ગુલઝાર—

સમજી હવે મમ ડાહી દિલબર સર્વ તારી વાત,
એ જુવાની છે ભયભરી જેમ ચંદ્રમા વિણ રાત,
જીવન રૂડાં જોબન વિશે રમનાર જો નહીં પાસ,
કળીઓ ખાલી તાપે તપી કરમાઈ તજશે વાસ,
જુવાની નામની, એ તો ચા કામની, જોવું ને રોવું,
ક્યાં મનડું પીવું, છે મુંગાતું સ્વપ્ન

દિલબર—એ નાઠી જુવાની જાણુ પ્રાણ હાણ—ફુલી૦

દિલબર— ૧૬

કોઈ નથી કિસ્મતથી મોટું સારું નઠારું કરવાને,
જલ પીંછી ખટપટના કરતા અંત મુરખડા મરવાને,
શુકને પકડી પ્રીતે પાળતા, અધિપતિ મન મુદ ભરવાને,
કપોતને સહુ ઝંકર મારે, અપશુકને હગરવાને;
ઉચ્ચ નીચ કરનાર ભાવી તો શું ધરવી પર પરવાને—કો૦

સુલતાન!— ૧૭

જેમથી હેમ નહિ થાશે, ધરે શાને ત્યાંજ
રહેમ દિલ માટ—પ્રેમથી૦
ઉમરમાં હરની જે...રી...રી ઝેસી,

નાંખું તો થશે, સુખ ધુળ તારૂં—પ્રેમથી૦
છુપો છે આ દાગ તે, દે...ખા...ડું કો...ને,
મુરખ બનું, નથી એ થનારૂં—પ્રેમથી૦

પરવીઝ— ૧૮

જગમાં જુઠી ઠરૂં સુખ આમ લઉં હરૂં.
એથી અધીક છે ભલું જો ઝેર પી મરૂં૦
શાદ બીક હું ધરૂં હવે ખુલ્લું કરૂં,
ફના ફના એ ભાવના ભરૂં,
રૂવે રૂવે બારૂં ચિત્ત વેરનું ધરૂં,
રાણી નામની બની હું કે સદા સરૂં,
જર જોરને હરૂં, દિલ ખુશ ટરી [illegible]
ફના. ફના, સુખ માગને કરે.

હીમરૂ— ૧૯

ચાલ ગોરી સુખારાની સંગી નિત નવરંગી
છુટી એકાલીની ચાલ— ચાલ૦
રામરૂપ— જોડકાં પ્યારા, રહે ન ન્યારાં, સાચા પ્રીતારાં;
હીમરૂ —વાહ વાહ વાહ— ચાલ૦
હિંમડાં તરતાં જવાં ત્યાં ફરતાં [illegible];
મીઠી વાત કરતાં, બીજે જઈ ઠરતાં પાછું [illegible].
ફેરો, સારો, પાર્યો, ધાર્યો,
સુખનું પોલાદ [illegible] ચાલ૦

દી[illegible] ૨૦

તે સમ ડાહી પતિ લાજે [illegible]
[illegible]

બસ્યેં લીધો મારા ચિત્તનોં ચોર;
આંખી મળો મેને પ્રેમને દોરઃ
તારી હુશિયારી ભારીથી મોહનને મનથી-હુતિ૦

ગુલબહાર— ૨૧

રૂઝન લે લાગી રાન્મના નામની,
શી ખુમારી ઇશ્ક રસના જામની;
દિલ હુડે છે આ ગગનને લેદીને,
બારે તે દિલપર સીતમ ગુજરઃ
જ પરવા હું અની— ફેકત૦
મારૂં ભુલ ભુલ રહો મુબારક બસ્ થયું,
ડરે ટતલ આ દિલ, અગર બિસમિલ;
હું છું એ કામની— ફેકત૦

પરવીઝ— ૨૨

પ્રિય સખી ચાલ નિડર થઇએ ને કહીએ,
વિશ્વ વિશ્વ જે વીતી દિલાસો એક બીજાથી લઇએ;
નેકીથી ચાલતાં જે સરપર વિપત તે સહીએ-પ્રિય૦

ગુલ— પ્યાર કરી ઉપકારી દીધા છો પ્રેમ ભરી બલિહારી,
સુંદર સુખકર મોહન મંદર માર્ગની તું દાતા.
જીગર આ એતી ચામર કરેરી થઇ.

પર— વજુજી સારંજી બોલ્યું નમારૂં જીવિત,
મુકીને ચાલ ચુપ કર.

ગુલ— છે બધાં જ્ઞાન બાળીને— પ્રિય૦

ગુલફેદ— ૨૩

બે સમજ થઇ રહ્યાં રોતી, કર કોઇક સુકર્મ કમાણી

આંધી સુદીએ આવી જાય છે લાખ પ્રકારે પ્રાણી,
આ સહુ જોઈ સાચા સંગી પાપ પુન્યને જાણી;
કર કાંઇક સુકર્મ રમણી— હવે૦
શું મલકાતી રાંક ઇંધણથી નિપજેલું સુખ માણી,
ઉંડાણમાં જો એ સુખ દુઃખ છે જેવું હીમનું પાણી;
કર કાંઇક સુકર્મ રમણી— હવે૦
તોન નહ એક દિવસ અંધારાં ફરે કાળની ઘાણી,
સમય જવાનો ને રહી જાશે સારી નઠારી કહાણી;
કર કાંઇક સુકર્મ રમણી— હવે૦

સુલ્તાના— ૨૪

બસ કર અહંકાર નારમાં તમા મુને લગાર;
હરકત હરવા મુજ કેન આકલ અગમ છે આપાર—બસ૦
દઉં દામ જર ગુલામ મજાપર કરી સરજોરી;
ચહશે ચિત આરામ જકડી તમે કર જંજીર—બસ૦

દિલબર— ૨૫

આ હૃદય હીંચોળા ખાઈ આશા નિરાશા ઝુલે
જરી કરમાઈ ફરી ફરી ફુલે—આ હૃદય૦
ઘડીમાં ચડતું આકાશએ...........
પડી ઘડીમાં ભુપર ફુલે—આશા૦
હું તારાથી હારારે એ...........
શીદ ભામી મુને નવ ભુલે— આશા૦

મહેતાબ— ૨૬

કુદરતની સુખમય રીતિ એવી કુદરતની
અસતથી અલગ સમીપ રહે સતની;
તમા તેને ન જાણી— કુદરતની૦

કદી છોડી ચાર દી; સતત નથીજ ટકતી ત્યાં કદી
મલીન જીવન બદીનું બદન
નિરખી, છટકી; નેકીનાં ઘરની
થની વતની...સુખમય ગતિ એવી કુદરતની૦

સુંદરલાલ— ૨૭

શીદ હવે અટક અટક; પકડી પાટી પટક પટક.
ઝાલી કેશ ઝટક ઝટક; કરને શાન ખટક ખટક—શીદ૦

શું મુજને બદમસ્ત બનાવ્યો દઇશ સલામત તુજને જાવા;
કઇંક કર્યા છે કાવા દાવા, તે શું માટે ગાયો છે ઝાવાં
પણ સતા મારી સમજાવીશ પકડી પીંખી મનમાં લાવીશ,
હાડ ચામ હોશે કચરાવીશ, એ રકશે હું હદય હમાવીશ.
ત્યારે ઠરીશ કેર કરીશ જરી ન ડગીશ સુખથી ફરીશ;
હદ બહાર હવે હુંશિયાર થઇ કર ઉમદો ઠાર.
ત્યારે બનીને હાથાર બનાશે બહુ બહુ બેજાર;
ચાલ મુકે સટક સટક; લોહી પીવા ઘટક ઘટક—શીદ૦

અંક ત્રીજો.

શામાસુ— ૨૮

લેજે તારાં બચાવી બાળકને,
રાજ પાટ ધન ધામ નામ તુજ અમો રાંકની પાસે;
પ્રેમ પેખ તો તુય પિતા તો આશક બીજે ન જાશે—બા૦
હશે હરામી તે બદનામી થવા જ્યાં ત્યાં ધાશે
અમો માત ઓળખીએ તુજને પાળજે પ્રીતિથી પાસે—બા૦

સુંદરલાલ— ૨૯

અહા અહા અહા દેખું સામે સુપનું,
જાતી ઝુલાતી ન મતી કેયુરીમાં છતી;

દશ્યા ફુરં ગીત ગાતી ગુણી ગાતી મદમાતી—ચાહ૦
હવે આ આલમની ખાલી શરાબત પ્યાલું;
હસીને પ્યારા હોઠમાં પીવાને ફેંકે પ્યાલું;
હારૂં તન મન નયનં નાજુકડાં—ચાહ૦

સુલતાના— ૩૦

અતિ ઉત્પાતનો ઉપાય હવે કેમ કરૂં,
જમાનો અંધકાર કાર કાર હાય કરૂં—અતિ૦
સિતારો દિવસનો ફરી આવે શું સાંજ પછી,
ફરે છે દુશ્મનો વતનાં યુથ ક્યાં નિચ?—અતિ૦
જણાય જીંદગી આ વન હતો જે બાગ હરો,
બચાવ ઓ ગફીમ ફક્ત તારી આશ ધરૂં—અતિ૦

દાસ્તાને દિલઆરા

ખુરશેદ— ૩૧

અમાવર મુલક મશહુર કરીને તર્ફદારી દૂર,
કહું તે બયાન પર દઈ ધ્યાન, આપો ન્યાય હક સુલતાન

* * * *

નાનું ગામ દરિયા બાર, ત્યાં અપ્રસવાર જાગીરદાર,
સુલતાના તણો સરદાર. ઘરની નાર પરી અવતાર:
બે બેટા તણો એ બાપ, આવી મલેકપુરમાં આપ,
સુલતાના તણો સરદાર, થઈ આખર થયો બહુ બદ

× × × ×

ઓરત પરણવાનો એક છે આમ કાયદો બહુ નેક,
તેથી બની કુંવારો બાપ, જોગણને ઠગી કર્યું પાપ;

નોખી ઓરતની જાત, ઇશ્ક સતાં વધી ગઇ વાત,
એણે રાજ પુરૂષીના ભેદ; સમજ્યાં અંત જાણી હમેશ;

* * * *

એણે ઢાંકવા બહુ પાપ, જાહેર લગ્નની કરી હામ,
મુંઝાયો પુરૂષ પરણેલ, બચવું હતું બહુ મુશ્કેલ;

* * * *

ઈસ્તંબાર પહોંચી વાત, આવી બાળ બે લઇ માત;
બાનુ શાહેનશાહ દરબાર, આપ્યા બેઉને ધીટકાર;
સુલતાના થઇ બેજાર, હીકમત કરી ખુંત હજાર;
ચારને કરી બંધીવાન, મુકયો આપ પાસ પુરાન;

* * * *

ચારની નાર અતિશય રાંક, તેપર મુકી ખોટો વાંક,
એને ઝેર પીધો જાન, બાળક મોકલ્યા વેરાન;
એતો વાત અટકી ત્યાંય, પણ શો ગર્ભનો ઉપાય;
દિવસો જેમ વધતા જાય, રંગત અંગની બદલાય,
કરવા એ ઉપાધી દુર, ખાનગી સ્વારી લઇ બહાદુર,
ચાલી સ્હેલગા પરગામ, બદલ્યાં વેષ સ્થિતિને નામ;
જઇ નૌબાર ગામની માંય, ઉતરી શોધી એક સરાય,
જેથી ભેદ ક્યાંય ન જાય, પણ ધાર્યું ધણીનું થાય;

× × × ×

હું કંઇ કામ ગર્ભની ઠામ, વળતાં કર્યો ત્યાંજ મુકામ,
જાણી જળ કરી આ વાત, ત્યાંતો થઇ ગઇ મધરાત;
જન્મ બાળકી તે ક્રૂર, સખી થઇ દાટવા તૈયાર,
નિર્દય તોય આખર માત, વૈને કુખી નહીં આ વાત;

શોધી કોઈ પ્રદેશી જન, તેને સોંપ્યા ફરજંદ,
બેગમનું થયું ફરમાન, આવી દાસી મુજ મકાન;
પુછ્યો મારો સઘુ અહેવાલ, મેં પણ બનાવી કરી વાલ,
લઇ ગઈ તે પછી બેગમ પાસ, બોલી નાખી તે નિશ્વાસ;
મારૂં માનીતું બુલબુલ, જેના પર બહુ છે ડુલ,
તેને સોંપુ છું નિજ મુલ, સાચી સંત થાઓ કબુલ,
તે પછી ચાલી અનુસાર, બોલી જાગો મમ ગુલજાર,
લોકીટ બાંધી કંઠ અમુલ્ય, સોંપ્યું મને પુત્રી તુલ્ય,
સ્વારી ગઈ સવારે દેશ, પોતે બ્રહ્મચારિણી વેશ,
ધરીને કર્યું પાવન નામ, વદે દેવા કહી સહુ ગામ;
હું પણ પહોંચી મારે ઘેર, સુતને રાખી છાની પેર,
પોષિ આજલગી સરકાર, થઈ ખુબસુરતીનો ભંડાર;

+ + + +

બચમાં રહ્યું એક બયાન, બે બખત્યારના સંતાન,
દુ:ખ સહી થયા વન ફરીબાર, પહોંચ્યાં અલકા દરબાર;
આપી તેને લાગી રીસ, લશ્કરી નોકરી બક્ષીસ,
ત્યારથી આવતા મમ ઘેર, જ્યાંથી થયો આ ફેર;

× × × ×

દીલબર ભત્રીજી સુકુમાર, થઈ મહેતાબની દીલદાર,
મોટા આફતાબથી પ્યાર, [illegible] લાગી મમ ગુલજાર;
બેગમને થઈ આ જાણ, તેથી થઈ [illegible] પાષાણ,
કરીયાં તે પછી જે જે કામ, કે આમાં લખેલ તમામ;
તે સાચી વિચારી કાંઇ, મમ ઉછેર બતાવો રાહ,
જુઠી કરૂં તો લ્યો જાન, આપો ન્યાય હક સુલતાન.

ખુશરોખાન— ૩૨

દઈ પ્યારીને યારીની આવી નિશાની રિઝવો,
જરીક થંડજો તક ન ચુકજો,

હીમજી— હું હું હું હું હું... દદ૦

ખુશરો— હજાર રહેમ પડીને રહેજો માદામ વસમાર દેજો;

હીમજી— હું હું હું હું હું... દદ૦

ખુશરો— બસ હવે તો આવો કશેક ચાલો,
પુરો કમાલો; કરીને મહાલો, મહેફીલને ગાવો;
વાહ, વાહ; વાહ... દદ૦

તમામ— ૩૩

શીખામણ લીધી બહુ સારી,
નકીરો તજી મનીને મજૂર
કે મિર...ઝા...રી...શીખામણ૦
તજશો ફરીથી ગુરખા દરશે,
બાહારથી સારા, આ સુધારા, ને...મા...રી...શીખા૦
અંધારણ છે કુદરતનું છે તે નહિ કરશે,
તેનો ખરો લહ આશરો,
ઘરને પરને હશો ઉ...ગા...રી...શીખામણ૦

આફતાબ— ૩૪

તારૂં પરવાના શમાં બુઝાતાં શું થાશે,
કોને આધાર જીવશે;
આશકો મારી ફરીયાદને, સાંભળો કોઈ આપો દાદને;
જુઓ પ્યારા હાથ, ખેંચી સાર જાય શું;
જુલમી ઓ જણું મને ઓઢવું સુખે ભાર્યાં,

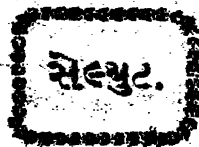
આ મુખિઓ પણ શું કહો,
કહો એને અહીંથી જાય...... પરવાના૦

અહેતાબ— ૩૫

નિર્દય ઓ ભાવિ અઘટીત શું હાણી,
શેતાને શાને રડાવે છે;
પ્રિય ભાઈની સગાઈને કસાઈ સાને,
હાથથી પડાવે છે... ... ...નિર્દય૦
ગરીબી જન્મથી આપી છે તે ક્રમે રાખી,
પિતાને માત તણી ખોટ પણ અસહ્ય સાંખી,
છતાં જણાય મને લેખી શું ગયું રાખી.
ભરી જખમમાં નિમક હસતું તમામ દુઃખ નાખી;
કર અહેસાન, બે આ જાન, શીદ રખડાવે છે...નિર્દય૦

સુલતાના— ૩૬

છુટે ગજબથી ગુનાહ વિચારી કંપારી.
મેં મમ હાથથી હણી ફુલવાડી,
કુહાડી ઝેરની ધારિ... ... ... છુટે૦
ક્યાંય ન ફાવી, વ્યર્થ રીબાવી, રાંકડી હય કુમારી:
પાપ અમાપ એ તાપની ભઠ્ઠી,
આજ મળશે ભારી પ્રથમમેં શીદ વિસારી, કરી ન્યારી; છુ૦

શીઆળાની સીઝનમાં
બદામ પાક.
સાલમ પાક,
અડદ પાક
પીસ્તા પાક,
તૈયાર રહે છે.

કેરીની સીઝનમાં
હમારે ત્યાં આંબ-
લાનો કેરીનો મુર
બ્બો અને કેરીની
ચટણી કે જે બાર
માસ સુધી બગ-
ડતી નથી.

મેલાવડાઓમાં—
નાચ પાર્ટીઓમાં
અને
તમારે પોતાને ત્યાં
ખાવા માટે મીઠાઇઓ
ખરીદો ત્યારે આ
નામ
સ્પેશીયલ
યાદ રાખજો.

ધી સુરત સ્વીટ માર્ટ.

તમારી
સેવામાં અ-
મારી દુકાન
હાજર છે.
ઠે.—બોરડી બજાર
હમારી મીઠાઇને માટે
જુનાગઢ, રાજકોટ,
વઢવાણ શહેર, પાલનપુર,
વિરમગામ વિગેરે શહેરો-
માંથી માન, ચાંદ અને
સરટીફીકેટ મળ્યાં છે.

ગ્રાહકનો સંતોષ
એજ અમારો
મુદ્રાલેખ છે.

પ્રોપ્રાયટર—
ચુનીલાલ અંબારામ
સુરતી
બોરડી બજાર—વીરમગામ.

અમારો ગુલકંદ
ખાવાનો મેસુર કે
જે ખાવાથી મગજ
શાન્ત રહે છે

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલા નાટકોનાં ઓપેરા શ્રી નરહરિ આનંદિત નાટક કંપનીનો જ્યાં મુકામ હોય ત્યાંથી અને બીજા બુકસેલરો પાસેથી મળી શકશે.

નામ.	કીમત.
રાજા ભરથરી ... (મોટું નાટક)	...૧-૦-૦
[illegible] ઓપેરા	...૦-૨-૦
પ્રેમ કુસુમ	...૦-૨-૦
[illegible]	...૦-૨-૦
[illegible]	...૦-૨-૦
સત્યવાન-સાવિત્રી	...૦-૨-૦
[illegible]	...૦-૨-૦
ગાયની ઇન્સાફ	...૦-
[illegible]	...૦-૧
[illegible]	...૦-૧
[illegible]	...૦-૧
તુલસીદાસ	...૦-૧
[illegible]	...૦-૧
[illegible]	...૦-

જમનાદાસ વસનજી ઠક્કર.

મેનેજર શ્રી નરહરિ આનંદિત નાટક કંપની